

forfjellige Forslag om, hvorledes det samme Diemed skulde kunne naaes paa andre og bedre Maader. Min ærede Nabo tilsenstre (W. Petersen) vil ikke tage mig ilde op, at jeg til de bedre Maader ikke kan henregne det af ham foreslaaede, vistnok noget improviserede Middel: at henlægge disse Jernbaners Drift til Communerne. Den communale Selvstændighed har været en af mine Ungdomsdrømme, som jeg haaber skal leve med mig, saalænge jeg lever, men jeg kan ikke nægte, at jeg i den sidste Tid af og til er bleven fristet til at trække paa Smilebaandet, naar jeg hørte, i hvilken Grad man vilde gjøre den communale Selvstændighed til en Universalbalsam for Alverdens Drøft, saa at ethvert Substantiv, naar man kun kunde faae Objectivet kommunalt knyttet til det, dermed ansaaes for fuldkomment og det deri omhandlede Forhold for vel ordnet, selv om der var Tale om et hele Landet omfattende Anliggende saaledes som det, hvorom der her er Tale. Ja, naar en enkelt Mand, f. Ex. Cieren af en Tørvemose — jeg nævner dette Tilfælde, fordi jeg er stødt paa det — beider om Tillæbelse til at maatte anlægge en lille Sidebane og at lade den indmunde i en større Bane for at kunne faae sine Tørv lettere transporterede paa denne, saa er det naturligviis billigt, at denne Mand ikke blot anlægger, men ogsaa bestyrer den Sidebane, paa hvilken hans Tørv saaledes skulle føres hen til den større Bane. Noget Eignende har ogsaa været Tilfældet med Telegraphianlæg paa flere Steder, og paa samme Maade vilde jeg ogsaa godt kunne forstaae, at smaa locale Sidebaner kunde anlægges og ogsaa bestyres for Communerens Regning, indtil det af almindelige Statshensyn blev anset for vigtigt at forandre dette Forhold; men et heelt Jernbanenet bestaaer dog sandelig ikke af saadanne smaa Brokker af Jernbaner, der kun gaae fra en By til den nærmeste anden By eller til den Kro, som ligger midtvejs imellem de to Byer, saa at man kunde mene, at, naar alle disse Parceller af Jernbaner vare vel bestyrede, saa var ogsaa det hele Jernbaneshystem i god Orden. Nei, et saadant Jernbanenet er en Stats sag, og det er store og almindelige Principer, hvorom det derved dreier sig, og en

gjennemgaaende Bestyrelse, som den udkræver. Jeg regner altsaa ikke det Forslag, ifølge hvilket de omhandlede Jernbaners Drift skulde lægges over i Communerens Hænder til dem, der kunde friste mig til at fravige min Beslutning om at stemme for Lovforslaget, saaledes som det foreligger. — Derimod skal jeg ikke nægte, at det tilbeels har overrasket — men jeg kan gjerne sige: tillige fornøjet — mig at høre den Ene efter den Anden her i Salen udtale, at det i Virkeligheden vilde være hensigtsmæssigt, at disse Jernbaners Drift blev en Statsentreprise. Dette har nemlig altid været min Mening. Jeg vilde, hvis jeg havde været i den høitærede Indenrigsministers Sted, imidlertid ganske vist have handlet ligesom han og være gaaet ud fra, at derom kunde der ikke være Tale. Ligesom det fra Først af har været overordentligt hensigtsmæssigt, at det hele Anlæg af Chausseer hos os er blevet betragtet som et Statsanliggende — hvormod jeg skal lade det staae hen, om de ikke nu, da deres Anlæggelse er færdig, rigtigheden kunne overdrages til Communerne, hvortil vel ogsaa det kan bidrage, at de nu i Virkeligheden ere sunkne ned til at være Veie af 2den Rang, idet Jernbanerne ere komne ovenpaa dem —, saaledes vilde jeg ogsaa finde det rigtigt, at Jernbanerne fra Først af vare blevne betragtede som Statsindretninger. Der gjorde sig imidlertid en ganske naturlig Reaction gjældende imod al den Uforstand og Ødselhed, som tidligere i i saamange Forhold havde gjort sig gjældende med Hensyn til de Anliggender, som vare blevne lagte umiddelbart under Statens Bestyrelse, og den ledede til ikke at give sig af med saadanne Anliggender, som det ikke vilde være fuldkommen ufornuftigt eller taabeligt at behandle som privat Industri; thi jeg har dog endnu ikke hørt Noget foreslaae f. Ex. at give Retspleien i Entreprise til dem, der vilde besørge den billigt. Sin Reaction yttrede sig, som naturligt var, i en overordentlig Frygt for, at saadanne store Foretagender i Statens Haand skulde blive mindre vel udførte, og navnlig mindre vel bestyrede, end naar de vare i private Hænder. Dertil kom derhos endnu, at det var en almindelig Mening hos os som i hele Europa, at de Eneste, som i Grunden